

Tri slobode pod lupom

Prikaz slučajeva kršenja osnovnih ljudskih prava u Srbiji

9-22. oktobar 2020. godine

- Petnaest muškaraca, među kojima je bilo i nekoliko maloletnih, [nasilno je prekinulo izložbu karikatura](#) u Zemunu. Tom prilikom su pocepali izložene karikature i bacili suzavac u prostoriju u kojoj su one bile izložene. Povod za ovu nasilnu akciju navodno predstavlja „zgražavanje“ javnosti sadržinom karikatura kojima se navodno „promoviše“ nasilje nad decom. Ovom slučaju su prethodili verbalni napadi i pretnje autorima upućeni putem društvenih mreža, što je najbolji primer toga kako nesputana verbalna agresija olako može da preraste u fizičku. Problematično je što se u javnosti umesto jasne i nedvosmislene osude nasilja povela rasprava o tome da li je takav napad legitiman, odnosno da je i sama izložba jednako skandalozna. Najveći problem je to što se u takvu raspravu, iznošenjem političkog stava, uključilo i samo [Ministarstvo kulture i informisanja](#) koje je najveći deo saopštenja posvetilo sadržini karikatura, čime je učinjeno institucionalno relativizovanje nasilja. Ovakav nastup Ministarstva javno su osudila brojna [novinarska i medijska udruženja](#).
- Nakon izjave novinara [Filipa Švarma](#) da je Ministarstvo kulture i informisanja spornim saopštenjem u vezi sa prekidom izložbe u Zemunu legalizovalo praksu zastrašivanja, usledile su neprimerene i nedopuštene reakcije od strane Ministarstva i ministra Vladana Vukosavljevića. [U prvom saopštenju](#) Ministarstva Švarma se opisuje kao „dno posustale i podeljene medijske scene u Srbiji“. [U drugom saopštenju](#) koje potpisuje lično ministar Vukosavljević meta napada je, pored Filipa Švarma i novinar Teofil Pančić. Količina i izbor ličnih uvreda, uz aluzije na mesto rođenja i ime gospodina Švarma, ne priliči ni tabloidima, a kamoli instituciji ministra kulture. Prema najavama koje su aktuelne u medijima u Srbiji, verovatno je da će u novom sazivu Vlade doći do personalne promene na čelu ovog ministarstva. Biće od ključne važnosti da se eventualno novi nosilac te funkcije odredi prema već ustaljenoj praksi Ministarstva, ali i samog ministra, jer će od toga u velikoj meri zavisiti budući odnos ove institucije prema medijima i novinarima.

- [Zaštitnik građana Zoran Pašalić](#) izjavio je da je jedan od najvećih izazova u radu novinara koji utiče na njihovu objektivnost finansijski pritisci kojima su izloženi, kao i da će nastaviti da će insistirati na formiranju jedinstvene baze podataka o napadima na novinare. U svojoj izjavi uoči sastanka Radne grupe za izradu medijske platforme naročito je apostrofirao ekonomsku zavisnost novinara čime se otvara prostor za pojavu autocenzure u njihovom radu. Takođe je istakao da će nadležni organi tražiti način da se ti pritisci anuliraju. Međutim, Zaštitnik građana je u svojoj izjavi propustio da navede ključne razloge cenzure i autocenzure u radu novinara, a to su politički pritisci koji predstavljaju glavni uzrok neprofesionalnog izveštavanja medija i progona novinara koji ne rade u korist promocije aktuelnog režima.
- Festival „Mirdita, dobar dan“ i ove godine je izazvao oprečne reakcije javnosti, kao i mobilizaciju ultradesničarskih grupa. Otvaranju festivala prethodila je propagandna medijska priprema za proteste i incidente režirane i sprovedene od strane nacionalistički orjentisanih organizacija. Sada već tradicionalno među prvima se oglasila [Srpska radikalna stranka](#) saopštenjem u kom se ističe da „nijedna država ne bi dopustila održavanje festivala Mirdita“, navodeći da se radi o antidržavnoj propagandi i promociji lažne države Kosovo. Pod parolom „nedopustivosti promocije separatizma“ nacionalistička organizacije [Zavetnici](#) najavila je protest ispred Centra za kulturnu dekontaminaciju gde će festival biti održan, kao i da će tom prilikom prikupljati potpise za ukidanje „prozapadnog nevladinog sektora“. Samo otvaranje festivala obeležili su incidenti u kojima su pored članova Zavetnika učestvovali i lider i sledbenici Miše Vacića i Srpske desnice, kao i nezaobilazni učesnik svih kontra skupova, Simo Spasić. [Ispred CZKD se okupilo nekoliko stotina desničara](#) koji su nosili srpske zastave, ikone i slike ali i uzvikivali parole uvredljive i preteće sadržine. Iz razloga lične bezbednosti, učesnici festivala su sprovedeni uz podršku kordona policije koji ih je odvajao od protestanata. [Najozbiljniji incident](#) se dogodio u trenutku kada je jedan od posetioca festivala, koji se nalazio u dvorištu Centra za kulturnu dekontaminaciju i preotme mikrofon devojci koja je otvarala festival kako bi okupljenima saopštio da je on proteran sa Kosova i Metohije. Brzom reakcijom okupljenih izbegnute su ozbiljnije posledice. [Nakon višesatnog protestovanja](#) i pokušaja prekida festivala, između ostalog i ubacivanjem zapaljene baklje u prostor u blizini održavanja festivala, okupljeni su se razišli, a policija je uhapsila jednu osobu. Ovakvi incidenti su postali tradicija kad je reč o održavanju festivala „Mirdita“, ali zabrinjava trend sve učestalijeg nasilja i nedostatka tolerancije na različitost, čak i kada se ona izražava u formi pozorišne predstave, izložbe ili umetničkog festivala. Jasno je takođe da ne postoji politička volja da se sa takvim pojavama izađe na kraj, već se kroz dominantan narativ koji se neguje u javnosti uvek iznova pronalaze opravdanja i načini za legitimizaciju etnički motivisanog nasilja. Iako je policija uspeła da zaštiti fizički integritet učesnika festivala, ostaje pitanje odgovornosti zbog dozvoljavanja održavanja javnog skupa ekstramista. Javnost nije dobila odgovore na pitanja da li je skup prijavljen, kao i kako je takav skup mogao da dobije odobrenje s obzirom na aktuelnu epidemiološku sliku. S druge strane, problem nije samo u formalnom delu procedure prijavljivanja skupa, već i njegove sadržine koja je predstavljala legitiman osnov za zabranu ili prekid takvog okupljanja.
- [Sudija Privrednog suda u Beogradu Žanka Rakić](#) zabranila je prisutvo novinara redakcije portala Nova.rs na suđenju po tužbi privrednog društva "Transport peroni d.o.o" protiv firmi "Milenium tim" i "Beograd na vodi", kao i Grada Beograda i Republike Srbije, odnosno MUP-a, zbog ilegalnog rušenja objekata u Savamali u izbornoj noći između 24. i 25. aprila 2016.godine. U obrazloženju odluke se navodi da redakcija nije imala dozvolu od strane predsednika suda, što nijednim pravnim aktom nije regulisano. Na ovaj način je ugrožen princip javnosti rada pravosudnih organa, imajući u vidu da nisu ispunjeni niti obrazloženi uslovi za isključenje javnosti iz ovog postupka, kao i pravo novinara ne nesmetan rad i pre svega pravo javnosti na pravovremeno informisanje. Iz tog razloga predstavnik oštećenog društva je zahtevao izuzeće

sudije, o čemu će tek biti odlučeno u narednom periodu. Već godinama postoji očigledna namera opstrukcije sprovođenja istrage i saznanja ko je odgovoran za rušenje u Savamali i po čijem nalogu policija nije reagovala.

- [Portal Info Vranjske i novinar Slavomir Kostić](#) ponovo su meta napada opštinskog odbora vladajuće Srpske napredne stranke u Vranju. Četvrtim saopštenjem iste namene Kostić je etiketiran kao „bednik“, „šut i ološ“, „fekalija od čoveka“ i „ljudski talog“. Banalna saopštenja i neprimereni rečnik koji se u njima koristi nisu novina ni u slučaju Opštinskog odbora SNS Vranje, ali ni u drugim slučajevima javnog obraćanja od strane vladajuće stranke i nosilaca javnih funkcija. Ovakvi istupi su očekivana posledica nepostojanja reakcije nadležnih organa u prethodnim slučajevima napada i pretnji, ali i ustaljenog obrasca ponašanja od strane najviših državnih zvaničnika, čemu se priključilo čak i Ministarstvo kulture i informisanja na čelu sa ministrom Vukosavljevićem. Imajući u vidu da je kreirano takvo okruženje kao i da se u javnosti takav način obraćanja podstiče, umesto da se sankcioniše i sputava, za očekivati je da će ovo biti samo jedno u nizu saopštenja ovakve sadržine i da će napadi biti nastavljeni i intezivirani.
- Nakon što je izgubio spor protiv portala Info Vranjske, [direktor RTV Vranje Zoran Veličković](#) uputio je niz uvreda na račun suda i sudija, rekavši da su "sudije pristrasne, korumpirane, strani plaćenici, da zakone selektivno primenjuju po nalogu inostranih mentora, da presuđuju po dvostrukim aršinima, da donose sramne presude kojima legalizuju govor mržnje, da su 'ljige' koje ne štite časne građane". Na ovo saopštenje reagovalo je Društvo sudija Srbije osudivši takvo ponašanje Veličkovića i pozivajući Visoki savet sudstva da reaguje. Ovakvi nastupi dodatno degradiraju ionako okrnjeni ugled pravosudnih organa, Nažalost, jedan od retkih slučajeva kada je sudska vlast radila svoj posao i zaštitila portal Info Vranjske praćen je nizom uvreda na račun sudija, čime se stvara i pojačava pritisak na pravosuđe da se drži po strani u budućim slučajevima medijskog obračunavanja sa neistomišljenicima.